

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

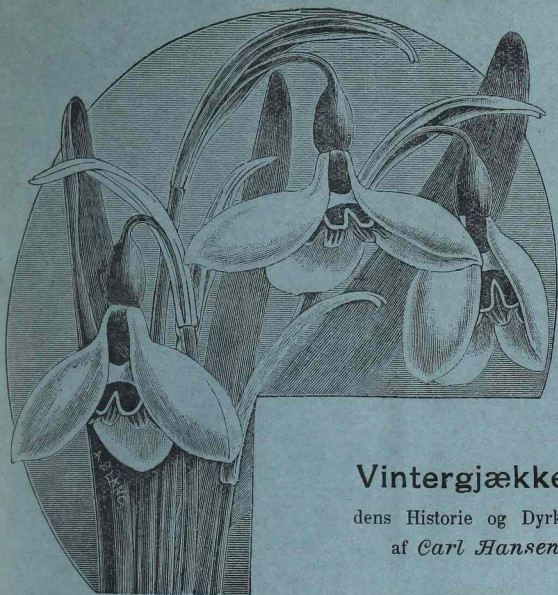
Forfatter(e) Author(s):	Hansen, Carl.
Titel Title:	<u>Vintergækken, dens Historie og Dyrkning.</u>
Udgivet år og sted Publication time and place:	Kjøbenhavn : i Hovedkommission H. Christensens Boghandel, 1899
Fysiske størrelse Physical extent:	21 s. :

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

Vintergækken,

dens Historie og Dyrkning
af *Carl Hansen*.

I HOVEDKOMMISSION
H. CHRISTENSENS BOGHANDEL
KJØBENHAVN V
1899

26.-67

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130022046307

CARL HANSEN

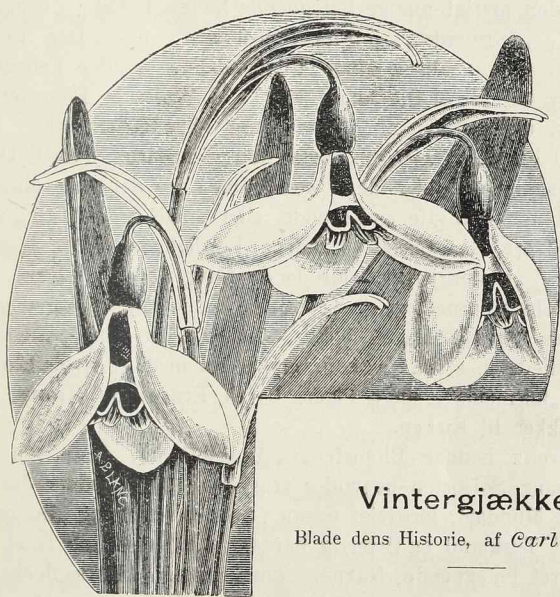
VINTERGJÆKKEN

DENS HISTORIE OG DYRKNING

I HOVEDKOMMISSION
H. CHRISTENSENS BOGHANDEL
KJØBENHAVN V
1899

Galanthus Elwesii.

Vintergækken.

Blade dens Historie, af *Carl Hansen.*

Vintergækken er fra sit Hjem i Syd-Europa og det vestlige Asien bleven indført til Nord-Europa og er der bleven dyrket allerede i det 16de Aarhundrede, maaske tidligere; nu er den forvildet flere Steder i Norden. I Haver dyrkes den saa langt mod Nord som til 70°22', ved Vardø i Øst-Finmarken i Norge, og til 65°19' ved Piteaa i Sverrig. Siden Linnés Dage har den groet i hans Have i Hammarby ved Upsala.

I Norge hedder den „Sneklokke“, hvilket Navn den ogsaa, om end sjældnere, fører i Danmark. I Sverrig hedder den „Snø-sippa“, eller almindeligere „Snødroppa“, hvilket Navn stemmer mest overens med den almindeligste engelske Benævnelse „Snow-drop.“ Dette Navn har intet tilfælles med, hvad Englænderne kalde „drop of snow“, eller en Snefnok; men Navnet stammer nærmest fra Blomstens Lighed med de hængende Smykker, som Damerne brugte i det 16de og i det 17de Aarhundrede, de saakaldte „drops“, eller hvad vi have kaldt Bandalokker. I England har den iøvrigt mange betegnende Navne, t. Eks.: „candle-mas-bells“, „fairmaids“, „purification-flower“, osv. Den rene, hvide Blomst skal altsaa ringe til Kyndelmisse, 2den Februar, som „early herald of the infant year“. I Wales er Blomsten i høj Yndest under Navn af „clockmaben“ eller Barneklokke. Et almindeligt engelsk Navn er „fairmaids of february“, hvortil Oprindelsen skal være følgende: I gamle Dage var det mere almindeligt end nu, at knytte en Legende, eller en vis Blomst, til hver af de tidligere, saa talrige, kirkelige Festligheder. Der sagdes saaledes, at Vintergækken for første Gang havde vist sig, da Maria tog Jesusbarnet op til Templet i Jerusalem, og Aarsdagen herfor, den 2den Februar, holdtes der Fest for hende, medens hendes Billede o. s. v. i Kirken smykkedes med de hvide Blomster og „fairmaids“, unge Piger, bar i Procession Kranse af Vintergækker til Kirken.

I Sveitz hedder Blomsten, „Amselblümli“ fordi den er fremme naar Solsorten begynder at synge. Den hedder der, i sveitzerisk Mundart, forøvrigt ogsaa „Schneetröpfli“ og „Schneeglöckli“. I Tyskland og Østerrig har den i Tidernes Løb faaet en Mængde ret betegnende Navne, som t. Eks.: „Schneeflocken“, „Schneeglöckchen“, „Schneebümchen“, „Jungfern in Hemd“, o. s. v. Blomsten er i Tyskland mange Steder i høj Yndest og betragtes som et smukt Symbol paa ungdommelig Kjærlighed, Renhed i Sæder o. s. v.

Slægtsnavnet, Galanthus, er formet af de to græske Ord, *gala*, Mælk og *anthos*, en Blomst. Undertiden er Planten bleven forvexlet med Dorothealilien (paa svensk, „Snöklocka“ og „Vaarhvitā“), den saa yndigt duftende *Leucojum vernum*.

I en Legende fortælles Vintergækkens Oprindelse saaledes:

Eva sad paa den golde, kolde Jord og græd ved Tanken om alle Paradisets herlige Blomster. Saa nærmede sig en Engel fra Paradiset, og han forsøgte at trøste hende. Siden Syndefaldet i Edens Have havde ingen Blomst udfoldet sig, men Sneen faldt uophørlig. Engelen vilde i sin Tale til Eva, bevise hende, at det atter skulde blive Sommer, og han aandede paa en Snefnok, der faldt til Jorden som en yndig lille Blomst. For Evas taaretrætte Øjne syntes denne Blomst nu skønnere end manges paradisiske Blomst. Det havde været Engelens Mission, gjennem Blomsten at give Eva nyt Haab, og hvor hans Vinger havde berørt Jorden, skød der en Mængde hvide Blomster frem.

At Blomsten skyder sig op igjennem Sneen er jo bekjendt nok, og hertil hentydes bl. a. i det ene franske Navn for den: „perce-neige“, Den hedder i Frankrig ogsaa Snekløkke: „clochette d’hiver“, „nivéole“, „gallant d’hiver“, „pucelle“, og, paa Grund af den hvide Farve, „blanchette du printemps“. I Italien hedder Blomsten paa Grund af sin Tidlighed, „primaticia“, endvidere „buconere“ og „galantino“. Spanierne kalde den den hvide Klokkeblomst, „campanulla blanca.“

Enkelte Steder, t. Eks. i Devonshire i England, betragtes Blomsten som et Dødens Symbol, da man mener, at den ligner et hvidklædt Lig, og man synes derfor ikke om, at en enkelt Vintergæk sendes til et Hjem. Andre Steder i England bruges den, hvis den da er i Blomst, til adskillige Løjer paa St. Valentinsdag den 14de Februar, paa hvilken mange ungdommelige Mennesker i England sige hinanden ofte ret grove Sandheder i Epistler, der have noget tilfælles med de i Danmark saa almindelige Gækkebreve. Poesien i slige Rimbreve er imidlertid ikke altid saa skøn som adskillige Strofer til Blomsters Pris, hos Burns, Tennyson o. fl. Foruden at være helliget Jomfru Maria er den senere bleven helliget alle Jomfruer og navnlig saadanne, der toge Sløret. Adskillige Forfattere mene heri at se Grunden til, at den saa otte plantes i Klostre, og de finde en Overensstemmelse mellem denne nonneagtige lille Blomst med det hængende Hoved og det ensformige, sørgmodige Liv, Klostrenes øvrige Beboere føre.

Man har sjældent, før netop i Nutiden, set andet end hvide Vintergækker og Snekløkker. En Legende fortæller hvorfor:

Da i Skabelsens Dage alt havde faaet Farve, Himmelen var blaa, Skyerne graa, Jorden brun og Blomsterne havde alle mulige Farver, saa nærmede Sneen sig til Gud Herren og sagde, at der nok ikke var bleven nogen Farve tilovers for den. Skaberen bød Sneen gaa hen til de rigtfarvede Blomster og der udsøge sig en Farve. Begyndelsen gjordes hos Rosen, der dog ikke var villig til al lade Sneen faa noget af sin smukke, røde Farve. Sneen trak sig sorrigfuld tilbage, men hørte imedens den lille Vintergjæk sige, at hvis dens beskedne Farve kunde være til nogen Nytte, da var den til Tjeneste. Siden den Tid er der et inderligt Forhold mellem Sneen og Vintergjakken. Sneen dækker og luner Jorden omkring Planten og giver den yndige lille Blomst Væde og Kraft til at skyde frem. Det er ogsaa, i Lande, hvor Sneen er almindelig, blevet en Tro eller Overtro, at Blomsten ikke føler sig vel, før dens Ven, Sneen, har favnet den.

Blomsten udfolder sig til meget forskjellig Tid i de forskjellige Aar, eftersom Vejrtilstanden er, men i Reglen varer Blomstringen mange Dage, ja Uger. Blomstens Form er nemlig indrettet efter, at Insekter skulle hjælpe til med Bestøvningen. Saa tidligt paa Aaret ere Bierne ikke meget ude, og det synes især at være en lille Flue, der besøger Vintergjakken, søger Skjul i Blomsten og samler Blomstestøv. Blomsten er saaledes indrettet, at Dyret ved sit Besøg maa støde paa Støvknappen, og saaledes paa en Maade bringe den lille Klokke til at ringe. Men saa tidlig paa Aaret ere Insekter sjældne, og derfor er det nødvendigt, at Blomstringen er lanvarig, — til Fryd for Blomstens mange Venner. Vintergjakken bliver enkelte Steder i Mellem Europa betragtet som en Slags Vejrprofet, idet man antager, at en kortvarig Blomstring tyder hen paa, at man skal have kold og kort Sommer.

Der er, lige til den sidste Tid, bleven gjort mange Forsøg med at drive Vintergjakken i Blomst paa en anden Tid end den sædvanlige Blomstringstid, — men alt har været saa at sige forgjæves. Den almindelige Vintergjæk, ligesaa vel som den fyldtblomstrede Varietæt, lader sig ikke fremdrive med godt Resultat paa lignende Maade, som med mange andre Løgvækster. Det har været af Interesse at prøve paa at drive Planten i Blomst til Jul, og nogen paaskyndet Vækst har man ogsaa kunnet bemærke, men Blomsten var aldrig normal, og den visnede

bort, omtrent samtidig med at den viste sig. Ved at gjøre Udvalg i større Bestande af Vintergjækker har man fundet nogle Planter, der lidt bedre end andre egnede sig til Drivning, men der har egentlig ikke været meget vundet. De europæiske Vintergjækker med Undtagelse af nogle Former, der gro vildt i Grækenland, ere i den Henseende sædvanlig stædige. Disse Former komme normalt tidligere i Blomst, og det endog i det gamle Aar. De vestasiatiske Arter ere endnu mere villige til at blomstre i den sidste Halvdel af Aaret. Det er navnlig Tilfældet med den ifjor i flere Tidsskrifter beskrevne smukke *Galanthus cilicicus*. Den blev inført til England fra L. Asien i 1897 og blev afbildet og beskrevet i „Gardeners Chronicle“, dernæst i Gartenflora o. s. v., og i 1898 blev den ogsaa omtalt i „Gartnertidende“ og i „Dansk Havebrugstidende“ o. s. v.

Jeg lagde i August 1898 nogle fra Asien indførte Løg, dels i Urtepotter inde i Stuen, dels i en Blomsterkasse udenfor en Karnap, og begge Steder udfoldedes de smukke hvide Blomster allerede en Maanedstid senere. Det var et Særsyn, idet man neppe her i Landet før har set en saadan saakaldet Vinterblomst i saa sommerlige Omgivelser. *Galanthus cilicicus* blomstrede nemlig Side om Side med de i Kassen frit udplantede Pelargonier, slyngende *Tropæolum*, Levkøjer, *Nyctarinia*, *Heliotroper*, *Petunier*, *Verbener* o. s. v.

Vor almindelige *Galanthus nivalis* er bl. a. ogsaa bleven kaldet Sommergjæk, hvilket Navn nu maaske mere retteligen kunde tilfalde *Galanthus cilicicus*. Hvorvidt denne nye Art egner sig til vedvarende Dyrkning ude i Haven kan endnu ikke siges, Den er maaske ikke saa vedholdende, saa haardfør og villig til hvert Aar at blomstre som den gamle Vintergjæk, men vi kunne i alt Fald have Fornøjelse af den en Tid, og maaske kan den akklimatiseres

De Vintergjækker, der kunne bringes til at blomstre før Jul, ere maaske af størst Interesse for Blomstergartnere, og her skal derfor endnu nævnes nogle faa, der ere tidligere paa Vej med Blomsterne end den gamle Vintergjæk:

Galanthus Olgæ. *Orph.* Denne blev fundet paa Bjerget Taygetus af den græske Botaniker, Professor Orphanides, som opkaldte den efter Dronning Olga af Grækenland, hvorfor

Galanthus cilicicus. Baker.

(Clicheen er fra F. C. Heinemann's Handelsgartneri i Erfurt.)

den ogsaa ofte i Haverne kaldes *Galanthus Reginæ Olgæ*. Den er endnu meget sjelden og kostbar. Blomsten er helt hvid uden de bekjendte grønne Pletter.

Galanthus Rachelo blev i 1884 fundet paa Hymethus Bjerget af Professor Mahaffy. Den regnes nu sædvanlig for en tidligt blomstrende Varietet af *Galanthus nivalis*, hvilken den ligner med Hensyn til Væksten, men den har smallere Blade, der først udvikle sig, naar Blomsterne ere fremme. Den kan blomstre i Oktober.

Galanthus octobrensis. ^{hort} ligner den foregaaende meget, den stammer fra Albanien, og den kan bringes til at blomstre alt i Oktober.

Galanthus corcyrensis er bleven fundet paa Corfu. Den blomstrer ved London i December og Januar og regnes for at være en Varietet af *Galanthus nivalis*, men den er noget mindre i det hele taget og tillige noget mere kjælen. I den sjældne Plantesamling, der ejes af den berømte Botaniker Max Leichtlin i Baden-Baden, findes nogle Former af den, der blomstre noget tidligere end andre, i December eller tidligere. *Galanthus præcox* er et Havenavn for *G. corcyrensis*.

Galanthus Elså er ligeledes en tidligt blomstrende Form af *Galanthus nivalis*. Den stammer fra Athos Bjerget i Grækenland, hvorfra den indførtes til Nord-Europa for en halv Snes Aar siden. Den blomstrer i December, undertiden maaske endnu tidligere. Blomsterne ere smaa, men af meget god og smuk Form.

Disse fornævnte ere de tidligstblomstrende Vintergækker. I nederlandske Løgekataloger nævnes endnu andre, der ere blevne udsøgte mellem enkelt- og fyldtblomstrede Vintergækker.

Den ret almindelige Mening, at en Vintergæk skal være hvid som Sne, kan ikke vedblivende passere, eftersom man nu ogsaa har farvede Vintergækker. I England dyrkes saaledes et Par Varieteter distinkt gule Vintergækker, som lade til at skulle komme i høj Yndest. For noget mere end en Snes Aar siden fandtes den første gule Gæk i en gammeldags Have i Northumberland, hvor den groede mellem en Mængde af sine hvide Slægtninge. Den er meget smuk og har faaet Navnet *Galanthus lutescens*. En anden gul Gæk, der for faa Aar siden

ligeledes er bleven fundet i Northumberland, er noget større end den foregaaende og gror noget raskere til, hvorfor den let kan formeres. Den er bleven kaldt *G. flavescens*.

Galanthus pallidus, Smith., er en bleggullig, noget grøntegnet Form af *Galanthus nivalis*. Den blomstrer noget tidligere.

Rødblomstrede Vintergækker skulle ogsaa eksistere, saa ledes siger i alt Fald Max Leichtlin i Baden-Baden, og en bekjendt engelsk Forfatter, A. D. Webster, paastaar at have fundet en rød Vintergæk ved Llandegai i Penrhyn Skovene i Wales.

Rødblomstrede Vintergækker ere imidlertid undertiden blevne frembragte, for at gjække en og anden Planteven og Redaktør, og Planten er i sligt Tilfælde bleven vandet med en rød Væske, der saa trængte sig op i Blomsten. Dette menes at have været Tilfældet med røde Gjækker, der i 1887 fra flere Sider bleve sendte til en bekjendt engelsk Havetidende. Judsons Magenta-farve og Cochenille mentes her at have være bleven bragt i Anvendelse. De af mig foretagne Experimenter have vist at rødt Blæk hurtigere end andre røde Vædsker farve hvide Blomster røde.

Der findes flere Varieteter af grønt farvede Vintergækker med Blomster, der ere grøntstribede, men som oftest dog noget hvidrandede. En ejendommelig Type for disse er *Galanthus virescens*.

Albino Former af Vintergækker, der vare endnu mere fri for grønne Pletter end den fornævnte *Galanthus Olgæ*, ere ofte bleven fundne. En saadan er den smukke *Galanthus poculiformis*, hort., som er bleven tiltrukket af Frø af D. Melville ved Durrobin Castle i Storbritanien.

En næsten rent hvidblomstret Art er den smukke *Galanthus latifolius*, Ruprecht, Den gror vildt paa Kaukasus i en Højde af 6,000 til 8,000 Fod. Den er meget distinkt med sine skinnende grønne, meget brede Blade og smaa hvide Blomster. I Haver er den undertiden bleven benævnt *Galanthus Redoutei*. *Galanthus l. major*, en nyere Varietet, har større Blomster.

Nogle Vintergækarter blomstre senere end den almindelige *Galanthus nivalis* og dens fyldtblomstrede Varietet, dette er Tilfældet med de følgende interessante og smukke Arter:

Galanthus Elwesii, Hook. Denne blev først opdaget af Balansa i 1854, men for første Gang indført i 1874 af H. J. Elwes, den bekendte Forfatter af et stort Værk om Lilier. Den har hjemme i Nærheden af Smyrna. Der er tiltrukket adskillige smukke Varieteter af den.

Galanthus graecus, Orph. ligner noget den foregaaende. Den er fra Øen Chios, hvor den er blevet fundet paa Bjerget Pelinos i 3000 til 4000 Fods Højde.

Galanthus Fosteri, Baker, fra Amasia i Lille Asien, er en meget variabel Plante, der af nogle Plantekjendere antages for at være en Hybrid mellem *Galanthus latifolius* og *Galanthus Elwesii*. Den blev indført til Nord Europa i 1889.

Galanthus plicatus, Bieb., har hjemme paa Krim og i Kaukasus, og den er, selv om den ikke blomstrer, let kjendelig ved sine indtil en halv Alen lange, foldede Blade.

Vintergjækker med flere Blomster paa samme Skaft ere blevne fundne hist og her, omend meget sjældent.

Galanthus cathartica er en saadan Varietet af *Galanthus nivalis* med Tvillingblomster. Den er blevet fundet i Skotland blandt almindelige Vintergjækker.

Galanthus Scharlockii, Gaspary, er en anden distinkt Varietet af *Galanthus nivalis*. Den har næsten altid tvedelt Blomsterskaft. Den er fundet i forvildet Tilstand i Vest Preussen.

I Bøger og Kataloger nævnes endnu nogle flere smukke og interessante Vintergjækker, t. Ex.

Galanthus nivalis serotinus, den er lille, men smuk.

G. n. caucasicus, stor og sentblomstrende.

G. n. caspicus, er en Form af den foregaaende.

G. grandis, er en meget smuk Form af *G. nivalis* og ligner mest *G. n. caucasicus*.

G. Imperati, Bert. stammer fra Italien. Den regnes sædvanlig at være en gigantisk Form af *G. nivalis*.

Galanthus major. Ruprecht, er en storblomstret Form af *G. nivalis*.

G. Melvillei, Hort. er en Varietet af *G. nivalis*. Den er lav og har store Blomster.

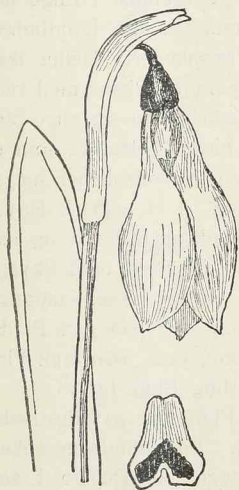
G. nivalo—plicatus „Valentine“, er en smuk Hybrid.

G. Van Houttei er en meget smuk Form af *G. nivalis* og ligner noget *G. n. caucasicus*.

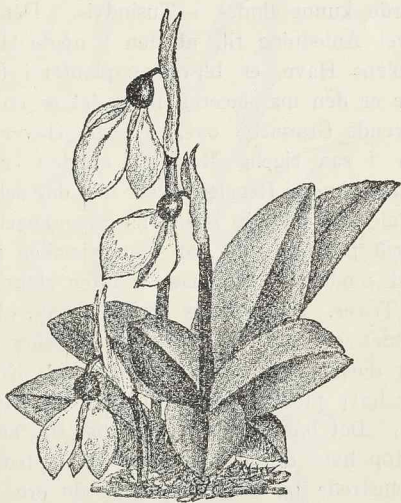
G. umbrensis. *hort.* er fra Italien. Den er noget tidligere end *G. nivalis*, men er af svag Vækst.

Dyrkningen falder meget let selv for den mest uøvede Plantedyrker. Er der nogen Blomsterplante, der kun kræver ringe Pleje for at trives, saa er det den, og man kan næsten sige om den, at den trives desto bedre, jo mindre der ofres paa dens Dyrkning. Den kan døje en ret haard Behandling; den taaler t. Ex. sædvanlig godt at blive optaget og flyttet, naar den er i fuld Flor. Naar blot Jorden er nogenlunde passende for den, ikke alt for bindende leret eller tør, trives den i Regelen godt, bedst dog sædvanlig paa en lidt sandet, mergelig Jordbund. Plantens Forekomst i vor Flora som forvildet i Krat og paa Enge giver ogsaa Fingerpeg om, at den er nøjsom. I Krat og i det hele taget mellem Buske trives Vintergækken ofte forbausende godt, selv om Buskenes Rødder have gjennemvævet hele Jordarealet. Dens Forekomst paa Enge og overhovedet imellem Græs viser ogsaa, at den mindre end nogen anden Blomsterplante, er i Vejen for sine Naboer. Da Blomsten er yndet af saa at sige alle Blomstervenner, og da den spreder saa megen Glæde, er den ogsaa bleven til en ikke ganske ubetydelig Handelsvare, der paa lignende Maade som Violen, paa en Tid af Aaret giver en Del Mennesker Erhverv; der burde derfor findes tilstrækkeligt af denne kjære Plante her i Landet, men dette er langt fra Tilfældet. Der indføres undertiden ret betydelige Mængder af Blomsterne fra Tyskland og navnlig fra Schlesien. Lidt tidligere end vore egne Vintergækker kunne disse mere sydlandske Blomster nok leveres, men med det Kjendskab, man nu har til Vintergækken og dens Variation, maa en saadan Import i kommende Aar sikkert kunne overflødiggjøres. Det er forøvrigt ikke i alle Vintre, at de tyske Vintergækker ere tidligere paa Vej end vore egne. Det kontinentale, ofte ret barske Vinterklima i Mellem Europa hæmmer der ofte Planternes Udvikling, medens samtidig en mild Vinter i vort Klima undertiden

bringer Blomsten noget tidligere frem. At Blomsten ikke altid udfoldes senest netop i nordlige Lande, derom vidne bl. a. ogsaa Udtalelser i engelske Tidsskrifter, hvori det hævdes, at de skotske Vintergækker ofte ere en Ugestid tidligere i Blomst, og tilføres Londons Blomstermarked, førend de engelske Blomster have visi sig. I Danmark have vi i milde Vintere, som f. Ex. 1899, blomstrende Vintergækker i Februar, paa nogenlunde let Jord allerede i første Halvdel af Maaneden, dog sjældent før. Men i en langvarig, stræng og sen Vinter, saaledes

Galanthus Imperati.

Galanthus latifolius.

som t. Ex. Tilfældet var i 1888, da vi om Sommeren havde den nordiske Kunst-Industri og Landbrugs-Udstilling i Kjøbenhavn, da saa man først Vintergække i Flor i Slutningen af April og ind i Maj Maaned. Imellem disse Tidspunkter kan Blomstringen altsaa variere. Om Forholdene ved Christiania giver Prof. Schübeler i sin Viridarium interessante Oplysninger med Hensyn til Foraarets Tidlighed og forskjellige Planters Blomstring. Om Foraarets Komme nævnes bl. a. efter Optegnelser, der i mere end en Menneskealder ere blevne gjorte ved det astronomiske Ob-

servatorrum, at Christianiafjorden har været isfri undertiden saa tidligt som 22. Marts, men i andre Aar først 10de Maj. Vintergækken har dér gennemsnitlig blomstret den 4.—8. April, alt-saa senere end her i Landet.

Det er en ret almindelig Erfaring, at Vintergækken blomstrer lidt tidligere netop der, hvor den, t. Ex. under Buske og Træers Kroner er noget beskygget, men iøvrigt ogsaa beskyttet mod Blæst osv. Der findes derfor i saa at sige alle Haver mange gode Voksesteder i Busketter osv. for den yndige Vintergæk, som mange Steder, hvor den nu slet ikke ses, uden Gene burde kunne findes i Tusindvis. Dens Forekomst i Enge har givet Anledning til, at den i nogle Haver, t. Ex. Landbohøjskolens Have, er bleven udplantet i Græsplæner. Heller ikke der er den malplaceret, naar det er en gammel Plæne med vedvarende Græsarter osv. I nogle Haver saaer den sig slige Steder i saa rigelig Mængde, at den er blevet betragtet som et Ugræs; men i Regelen virker den dog selv paa Græsplæner meget tiltalende, navnlig i Havens Skyggepartier. I et engelsk Haveskrift paastaaes det, at Vintergækken baade gror bedst og lettest modner Frøet, naar Planten staar i Græsjord og i Skygge af Træer. Der nævnes Exempel paa, at Vintergækker saadanne Steder ere blevne 12 til 16 Tommer høje, og paa den Plads, der dækkedes af et eneste Æbletræs Krone, skal man i en Vinter have plukket for indtil 20 Pund Sterling Blomster.

Det har mange Steder vist sig, at Planterne trivedes bedst netop hvor de slet ikke bleve omplantede. De almindelige enkelt blomstrede og de fyldtblomstrede ere noget forskellige i saa Henseende. De fyldtblomstrede synes bedst at kunne taale en enkelt, og selv gjentagen, Omplantning. Dette er forsaavidt heldigt, som de ikke kunne formeres uden ved Omplantning og Deling. Hvor de enkelte Vintergækker trives godt, synes de fyldtblomstrede ogsaa at befinde sig vel, men det modsatte er ikke altid Tilfældet. Saaledes vil man have set, at enkeltblomstrede Vintergækker et og andet Sted ere mislykkede, hvilket dog ikke har forhindret, at fyldtblomstrede sammesteds tilsyneladende fandt gode Væxtbetingelser — selv hvor de enkeltblomstrede vare bukkede under for Svampeangreb, paa Grund af for stor Tørhed i Jorden eller af anden uforklarlig Grund.

Det er en ikke ganske ualmindelig Paastand, at de fleste Vintergækker efterhaanden blive fyldtblomstrende, saaledes som man et og andet Sted har troet at erfare. Nogle Steder er det i alt Fald et Faktum, at de fyldtblomstrede ere de mest holdbare. Men der haves ogsaa Meddelelse om, at de enkelte kunne

Galanthus nivalis. *)

være de mest modstandsydende. Saaledes berettes f. Ex. fra Dunrobin Castle N. B., at de enkelte trives i Græsplæner og i Skygge langt bedre end de fyldtblomstrede. Vintergække-

*) Clicheen fra Meerbeek & Co.s Handelsgartneri i Hillegom. Haarlem, Holland.

bestanden dækker der et Aral af over 3 Acres. I Storbritannien lægges overhovedet stor Flid paa at have Vintergjækker i meget stor Mængde. Hist og her dyrke Farmere og Husmænd dem baade i Haven og i Marken for at sælge Løgene, og disse optages med et Par Aars Mellemrum, for at de største kunne blive søgte fra; de mindre veludviklede lægges atter for senere at blive realiserede.

Hist og her i England dyrkes en à to Acres Mosejord med Vintergjækker og giver saaledes godt Udbytte. Enkelte Steder, saavel herhjemme som i de store Kulturer i Storbritannien, har en Sygdom, væsentligst foraarsaget ved Angreb af Svampen *Poliactis galanthina* R. B., gjort megen Skade, og forholdsvist mest paa Vintergjækker, der jevnligt vare blevne omplantede. Svampen optræder sædvanlig pludselig, under Tiden lige efter et Snefald og paavirker baade Blade, Blomsterskaff og selve Løget, som bliver blødt og raaddent. I nogle Haver ere Vintergjækkerne blevne angrebne af Sygdom lige naar de viste sig over Jorden, og der er i saa Tilfælde bleven sagt, at Sygdommen ikke viste sig videre smitsom, eftersom fuldstændig sunde Løg fandtes ved Siden af og imellem de angrebne Løg. Forskjellige Midler mod Svampeangreb ere blevne forsøgte, men som det synes uden videre godt Resultat. Vintergjækkerne ere enkelte Steder blevne reddede derved, at man har ladet dem forblive i Ro paa Voxestedet, og ved at man har dækket dem med et Lag sandet Jord. I Dyreriget synes Planten ikke at have mange Fjender. Plantens skarpe, bidende, noget giftige Saft værner den undertiden mod Dyrers Angreb. Naar Planten under længere Tids mildt Vejrlig er groet et Par Tommer eller mere over Jorden, og der da indtræder koldt Vejr, synes den at lide; men selv om Toppen krymper noget sammen og næsten synes at være paa Vej til at visne, er dog dermed ikke sagt, at Planten er dødsdømt. Vædskerne i Toppen vandre i saadanne Tilfælde for en Del ned i Løget, der saa virker som et Slags Reservoir. Hvis alle Vædskerne forbleve i den for Kulden udsatte Top, saa vilde denne hurtigere blive ødelagt. At Vædskerne fra Løget senere maa stige til Vejrs, ses tydeligt naar man omplanter blomstrende Vintergjækker, i

det Løgene saa ere meget reducerede i Omfang og synes at være meget mere bløde og svampede.

Formering af Vintergjækker foregaar som oftest, udelukkende derved, at de smaa Løg skilles fra de større, og ved Deling af Blokkene, saaledes at alle Løgene faa større Plads, og saaledes fortsættes denne Deling. Formering ved Frø foretages meget sjeldnere, men kan give gode Resultater, og det er paa denne Maade, at man har faaet flere interessante Varieteter. Der er derfor al Anledning til, ogsaa her i Landet, at lægge Mærke til dette Frøs Udvikling og at drage Nytte ved at høste det. Hos *Galanthus cilicicus* kan Frøet, naar Blomstringen har fundet Sted i de sidste Sommermaaneder, først modnes i det paafølgende Foraar.

Erfarne Dyrkere af Vintergjækker anbefale at lade Frøet sidde paa Planterne til det er godt modent og nødvendigvis maa indhøstes. Derefter maa det henlægges paa et skygget og luftigt Sted, paa et Loft ell. lgn. i en á et Par Ugerstid, og derefter maa det snarest muligt saaes. Udsæd direkte paa Friland giver ikke altid det bedste Resultat. Man har benyttet de Kasser der tjene som Emballage for franske Cognaksflasker, og som ere meget anvendelige til Frøkasser. De ere sædvanlig lavede af godt fast Ved, og de ere ikke for dybe. I Bunden bores 24 Huller med et $\frac{3}{4}$ Tommers Centrumbor. For at Underfladen af Kassen ikke skal hvile direkte paa Jorden anbringes der ved begge Ender af Kassen et lille Stykke Brædt saaledes, at der, naar Kassen henstilles i Haven, kan være nogen Luftcirkulation under den, og Vandafløbet ikke hindres. Der lægges Potteskaar over hvert Bundhul, og desuden nogle flere Skaar og Skjærver, for at der kan være god Vandafsivning. Jorden bør ikke være alt for muldet og gjødningsholdig, men derimod hellere gjøres løs og skjør ved Iblanding af Grus og Sand. Frøet saaes i $\frac{3}{4}$ Tomme dybe Riller, og disse fyldes op med Sand efter at Frøet er lagt. Dernæst lægges et $\frac{1}{4}$ Tomme tykt Lag sigtet Jord over det hele. Disse Kasser stilles paa Friland uden paa nogen Maade at blive dækkede. De kræve ikke megen Pasning — lidt Vanding en Gang imellem og Lugning, om det gjøres fornødent. I det andet Aar lægges et lille Lag Jord paa. Frøplanterne bør forblive i Kasserne, indtil de ere blom-

stringsdygtige, hvilket de sædvanlig blive i det fjerde Aar efter Udsæden, Frøet spirer meget uregelmæssigt, hvilket giver sig tilkjende, naar slutteligen alle Planterne tages op, idet det saa viser sig, at nogle af Løgene ikke ere større end Hvedekorn, medens andre have de almindelige blomstringsdygtige Løgs Størrelse. Frøet af *Galanthus lutescens* ligger i Regelen flere Aar i Jorden inden det spirer. Man har Exempel paa, at af forskellige *Galanthus* der bleve samtidig saaede spirede nogle straks; disse blomstrede i det fjerde Aar — samme Aar, som *G. lutescens* begyndte at spire. Hvis Frøet af Vintergjækker gjemmes tørt en Vinter over, kan det let hænde, at intet af det spirer før et Aar senere. De unge Frøplanter, der i 4de Aar begynde at blomstre kunne ingenlunde siges at være normalt udviklede; først efter at de have blomstret 3 à 4 Gange, er det muligt at bedømme deres Karakter og Værdi. Der hængaar altsaa adskillige Aar, inden man faar at vide, om man muligen har faaet en smuk og ny Form blandt de mere almindelige.

Ikke alle *Galanthus*former holde lige godt ud i en længere Aarrække. Den almindeligste Form af *Galanthus nivalis*, selve Typen, kan med Rette siges at være vedvarende. Det samme er i Regelen Tilfældet med *Galanthus plicatus*, men det har vist sig at nogle af de nye smukke Former, man har faaet af dem, have den uheldige Egenskab at være ubestandige og pludselig at kunne dø ud. Saadanne maa altsaa helst dyrkes paa flere forskellige Maader, for at deres Bevarelse om muligt der- ved kan sikres. *Galanthus Elwesii*, trives i Regelen ikke godt i meget bindende Jord. *Galanthus latifolius* og *G. caucasicus* ynde mest en gruset Jord hvilken ligeledes flere andre, til Ex. ogsaa *G. Fosteri* have bedst af.

Saa vel fra England som her hjemme fra kjender jeg Ex- empel paa, at Mosejord, endog ligefrem Tørvesmuld blandet med Grus med Held er bleven benyttet af energiske Blomster- venner som et ret godt Substrat for *Galanthus*.

Man har gjort den Erfaring, at Vintergjækker med stærkt grønfarvede Blomster gro hurtigere og stærkere til end andre. De gule Gjækker gro derimod kun meget langsomt, ere meget ømtaalige og vanskelige at formere. Dette er saaledes Tilfældet

med *Galanthus Scharlockii*, *G. poculiformis* og *G. lutescens*.

Allerede naar man planter Vintergjækkeløg kan man skjelne mellem de forskellige Arter, og man finder da, at der er 3 forskellige Typer. Saaledes er Løget af *Galanthus nivalis* nærmest ægformet; *Galanthus plicatus* er mere rhomboidalt eller tenformet og *Galanthus Elwesii* har mere runde Løg. Dr. J. G. Baker opstiller, for at skjelne imellem de forskellige Typer, i sin „*Amaryllideæ*“, pag. 16—18, og i *Gardeners Chromicle* for April 1889, pag. 458, 7 Arter og opgiver følgende Udbredelseskredse og Blomstringstider, nemlig:

- 1). *Galanthus nivalis*. Pyrenæerne til Kaukasus. Underarter: *G. Imperati* og *G. caucasicus*. Blomstringstid Februar og Marts.
- 2). *Galanthus græcus*. Orph. Øen Chios og Pellivos Bjerget. Blomstringstid April.
- 3). *Galanthus Elwesii*, Hook fil, Lille Asien, nær Smyrna og i 3700 Fods Højde paa Manissa-Bjergkjæden. Blomstringstid Maj. (Den blomstrer ofte i Marts-April.)
- 4). *Galanthus latifolius*, Ruprecht, Kaukasus. Blomstrings-tid Maj.
- 5). *Galanthus Olgæ*. Orph. Grækenland. Oktober.
- 6). *Galanthus plicatus*. M. B. Krim og Dobruscha-Bjergene. Marts—April.
- 7). *Galanthus Fosteri*, Baker, Amasia i Provinsen Sirvas. Nordlige Central Lille Asien. April.

Vintergjækkløg af disse forskellige Typer variere forøvrigt ikke stærkt med Hensyn til Størrelsen. *G. nivalis* Løg kunne maale fra $\frac{1}{2}$ til $\frac{3}{4}$ Tomme i Diameter, d. v. s. noget nær af en Hasselnøds Dimensioner. De fyldtblomstrede Vintergjække-Løg ere sædvanlig noget større. *Galanthus plicatus* og *G. Imperati* have Løg, der kunne blive 1 Tomme og mere i Diameter, og baade med Hensyn til Størrelse og Form kunne de noget nær ligne et Dueæg.

Med nogen Øvelse kunne Løgene af de forskellige Typer adskilles ved deres Forskjelligheder, bl. a. med Hensyn til de yderste Løgskæls Farve; denne kan være gullig og lysere eller mørkere brunfarvet.

Omend Blomstringstiden for de forskjellige Arters Vedkommende er saa vekslende, er der dog Anledning til at prøve paa Krydsbefrugtning. Man maa da plante de forskjellige Arters Løg til meget forskjellige Tider af Aaret for at faa nogle af dem til at blomstre samtidigt. I England har man eksperimenteret en Del med at krydse forskjellige Arter og haft meget Held dermed, bl. a. er saaledes *Galanthus nivalo-plicatus* „Valentine“ frembragt paa denne Maade. Hvis Befrugtning af forskjelligartede Blomster af Vintergjæk-Slægten blev foretaget herhjemme, er der megen Mulighed for, at ogsaa vi kunde faa frembragt smukke nye Haveformer, og saadanne ere, som Nyheder altid værdifulde.

For Blomstervenner vil det være en meget let Sag, at begynde en Forsøgskultur med Vintergjækker. Løgene af de almindelige Former ere saa billige, og de kræve i Grunden saa ringe Pasning, at de ere betydelig lettere at passe og pleje end de allerfleste andre Blomsterplanter, og dog trives de sædvanlig saa vidunderlig smukt og godt paa næsten al Slags Jord saa det er ganske mærkværdigt, at de ere saa forholdsvis lidet dyrkede — tilmed da der er Plads til dem i saa at sige enhver Have. I mange Haver findes der i Busketter osv., store Arealer, som næsten ikke paa anden Maade bedre kunde udnyttes end ved Tilplantning med Vintergjækker. Den Skjønhed, hvormed Busketter og lignende Pladser i Slutningen af Vintertiden forlenes ved et rigt Flor af Vintergjækker, er saa tiltalende, at det nok er Umagen værd at ofre nogen Bekostning og Ulejlighed paa at tilvejebringe det. Meget ofte dyrkes Vintergjækker nu til Indfatning af Blomsterbede, som Kantplanter eller Rabatplanter, undertiden sammen med blaa Scilla, hvilket er en smuk Sammenstilling. Mærkeligt nok dyrkes Vintergjækker tilsyneladende meget lidt paa vore Kirkegaarde, Jeg har besøgt flere saadanne Lokalteter, netop i Vintergjækkernes Blomstringstid uden at finde en eneste Plante af dem, om jeg end hist og her saa enkelte Kranse i hvilke Blomsterne vare anvendte. Kirkegaardene med de mange Hække og smaa Busketter ere netop ypperlige Voxesteder for Vintergjækker. Der er i Blomstens Symbolik nedlagt meget æsthetisk smukt, og den taler bl. a.

saa stærkt til sentimentale Gemytter, at den er paa sin Plads ikke blot i de Levendes, men ogsaa i de Dødes Have.

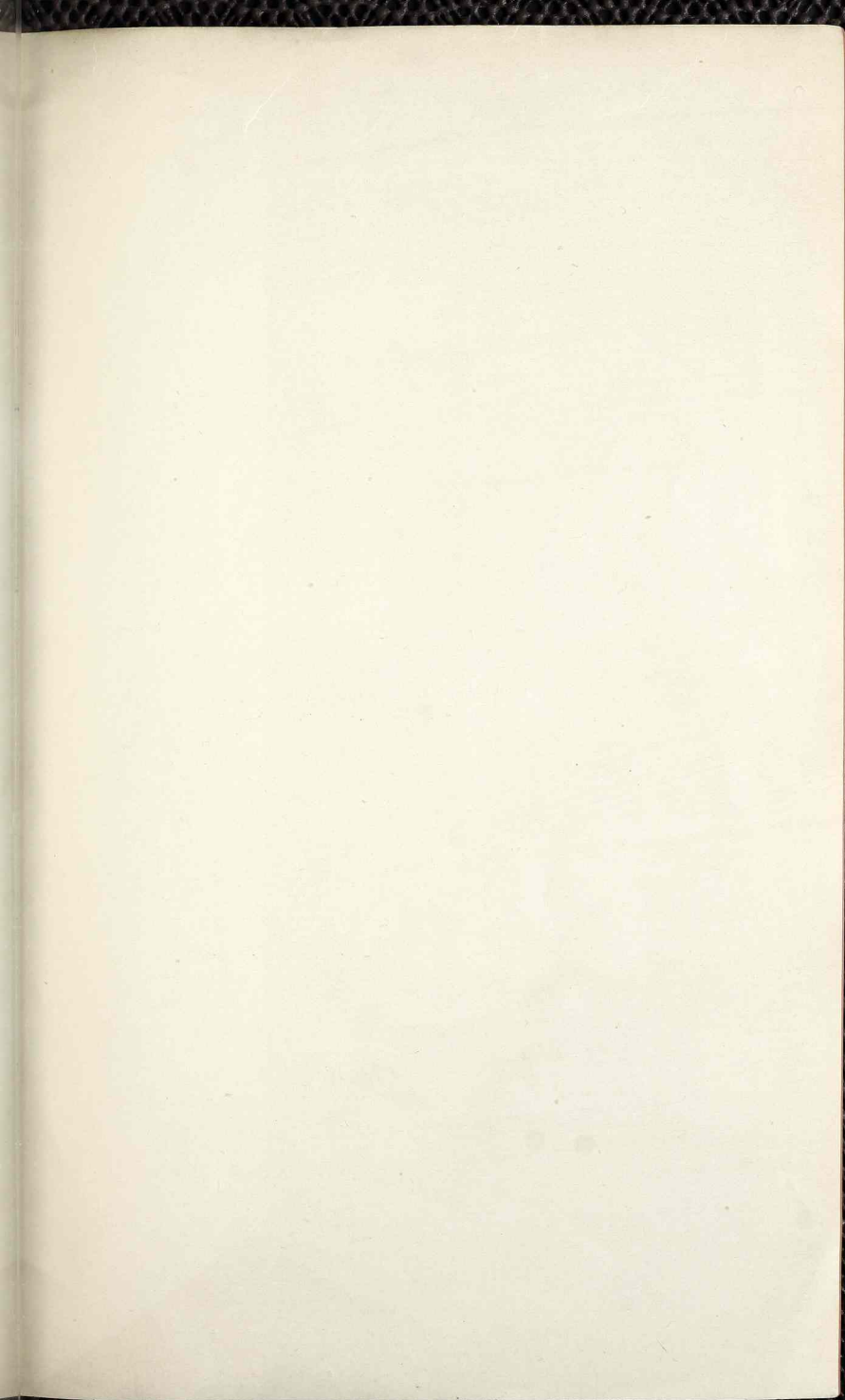
Ikke uden Grund har man flere Steder i M.-Evropa kaldt den „Vennen i Nøden“. Den yndige Blomst kommer i den triste Tid naar et ædel smukt Blomsteiflor tiltrænges allermest.

Ved mangen Promenade i Lysthave, Parker osv., kunde der være al Anledning til at naturalisere Vintergækken, endog efter en meget stor Maalestok. Der er en saa ejendommelig tiltalende Skjønhed ved den beskedne lille Blomst, ikke alene ved den udfoldede, nikkende Blomsterklokke, men ogsaa ved den fine, en Tid grønklædte Knop, medens den i opret Stilling skyder frem af Jorden, at det ikke er til at undres over, at Blomsten dog alt har saa mange Venner. Kjendte man tilstrækkelig de sjældnere og nyere Former, vilde Vintergækken blive endnu langt mere populær.

BILLEDER:

Side	3:	Galanthus	Elwesii.
—	8:	—	cilicicus.
—	13:	—	Imperati.
—	13:	—	latifolius.
—	15:	—	nivalis.
—	21:	—	nivalis, G. nivalis fl. pl. o. fl.

B. Nielsen, Linnèsgade 18, K.

